

ISSN 0323-9004

Народно стопански архив

Свищов, година LXXIX книга 1 - 2026

**Търговски отношения между Грузия и ЕС:
влиянieto на задълбочената и всеобхватна
зона за свободна търговия върху
икономическата интеграция**

**Апробиране на модели за прогнозиране цените
на петрола**

**Ефективно и мащабируемо осигуряване
на временни жилища при отчитане
на общополезни икономически фактори**

**Регионални диспаритети при банковото
жилищно кредитиране в България**

**Структурни предизвикателства и развойни
тенденции на медийния пазар в Грузия:
ключови участници, пазарен обхват и бизнес
модели**

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Теодора Димитрова – главен редактор
Проф. д-р Светослав Илиев – зам.-главен редактор
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Жельо Вѣтев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Сергей Радуканов

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р **ик.н. Михаил А. Ескиндаров** – Финансов университет при Правителството на Руската федерация, Москва (Русия).
Проф. д-р **ик.н. Григоре Белостечник** – Молдовска академия за икономически изследвания, Кишинев (Молдова).
Проф. д-р **ик.н. Михаил Ив. Зверяков** – Одески държавен икономически университет, Одеса (Украйна).
Проф. д-р **ик.н. Андрей Крисоватий** – Тернополски национален икономически университет, Тернопол (Украйна).
Проф. д-р **Кен О'Нийл** – Университет Ълстер (Ирландия)
Проф. д-р **Ричард Торп** – Университет Лийдс (Великобритания)
Проф. д-р **ик.н. Елена Непочатенко** – Умански национален аграрен университет, Уман (Украйна)
Проф. д-р **ик.н. Дмитрий Лукьяненко** – Киевски национален икономически университет "Вадим Гетман", Киев (Украйна)
Доц. д-р **Мария Стефан** – Университет "Валахия", Търговище (Румъния)
Доц. д-р **Анисоара Дуика** – Университет "Валахия", Търговище (Румъния)
Доц. д-р **Владимир Климух** – Брановички държавен университет, Бранович (Беларус)

Екип за техническо обслужване:

Технически секретар: Елена Петкова
Стилов редактор: Анка Танева
Превод английски: ст. преп. Венцислав Диков и ст. преп. д-р Маргарита Михайлова

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров” 2
Проф. д-р Теодора Димитрова – главен редактор
☎ (+359) 631 66 201
Елена Петкова – технически секретар
☎ (+359) 631 66 201, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg
Благовеста Борисова – компютърен дизайн
☎ (+359) 882 552 516, e-mail: b.borisova@uni-svishtov.bg
Милена Александрова – компютърен дизайн
☎ (+359) 888 303 402, e-mail: m.aleksandrova@uni-svishtov.bg

Отпечатването на списанието за 2026 г. се осъществява с безвъзмездната финансова помощ на Фонд “Научни изследвания” – Договор ДНП № КП-06-НП7-66 по конкурс “Българска научна периодика – 2026 г.”

© Академично издателство „Ценов” – Свищов
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXIX, КНИГА 1 – 2026

СЪДЪРЖАНИЕ

Гига Абусеридзе

Търговски отношения между Грузия и ЕС: влиянието на задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия върху икономическата интеграция /3

Пламен Парушев

Апробиране на модели за прогнозиране цените на петрола /14

Ерик Шьоне

Ефективно и мащабируемо осигуряване на временни жилища при отчитане на общополезни икономически фактори /32

Инна Борозенкова

Регионални диспаритети при банковото жилищно кредитиране в България /41

Оксана Войнцева

Структурни предизвикателства и развойни тенденции на медийния пазар в Грузия: ключови участници, пазарен обхват и бизнес модели /56

ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕС И ГРУЗИЯ: ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЗАДЪЛБОЧЕНАТА И ВСЕОБХВАТНА ЗОНА ЗА СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ ВЪРХУ ИКОНОМИЧЕСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ

Гига Абусеридзе

Кавказки университет, Тбилиси, Грузия

Резюме: Настоящата статия разглежда търговската политика на Европейския съюз в рамките на Споразумението за асоцииране с акцент върху значимата роля на Европейския съюз за икономическата интеграция на Грузия. Подчертава се създаването на задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия, която проправя пътя за постепенното привеждане на Грузия в съответствие с три от четирите свободи на вътрешния пазар на Европейския съюз: свободното движение на стоки, услуги и капитали.

Авторът оценява предимствата и предизвикателствата на това споразумение за Грузия, особено по отношение на либерализацията на търговията и хармонизирането на грузинското търговско законодателство със стандартите на Европейския съюз. Изследването анализира също механизмите за търговска защита в рамките на Задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия, критериите за прилагане на антидъмпингови и антисубсидийни мерки, както и тяхното потенциално въздействие върху икономическото развитие на Грузия.

В заключителната част на статията се подчертава ключовата роля на Световната търговска организация за икономическата трансформация на Грузия, като се очертават предпоставките за прилагане на търговски защитни мерки и се прави сравнителен анализ между функциите и характеристиките на Световната търговска организация и тези на Споразумението за задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия. Авторът стига до извода, че чрез изпълнение на задълженията си по Споразумението за асоцииране Грузия може да повиши привлекателността си за чуждестранни инвеститори, да насърчи институционалната ангажираност на държавата в процеса на трансформация и успешно да премине през този сложен икономически преход.

Ключови думи: Европейски съюз, търговски отношения между ЕС и Грузия, мерки за защита на търговията.

Тази статия се **цитира**, както следва **Абуселидзе, Г. (2026)**. Търговски отношения между ЕС и Грузия: въздействието на задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия върху икономическата интеграция. Народностопански архив, (1), с. 3-13.

URL: nsarhiv.uni-svishtov.bg

DOI: <https://doi.org/10.58861/tae.ea-nsa.2026.1.01.bg>

JEL: F13, F15, O24.

* * *

Въведение

Европейският съюз представлява забележително и безпрецедентно явление в съвременния глобален икономически пейзаж. Той се характеризира с доброволното обединяване на множество суверенни държави в единна политико-икономическа общност. Това обединяване доведе до създаването на стабилна, демократична и развита наднационална институционална структура, която не само укрепи позициите на своите държави-членки, но и повиши тяхната икономическа конкурентоспособност и международен престиж (Hodson et al., 2022).

Съставен от 27 европейски държави, ЕС заема ключово място в световната икономика и представлява пример за успешни интеграционни процеси. Чрез постоянно задълбочаване на икономическото сътрудничество с множество глобални партньори той открива нови възможности за икономическо развитие и насърчава международното сътрудничество.

Една от ключовите силни страни на Европейския съюз е неговата колективна преговорна мощ и регулаторна рамка в областта на търговията и търговската политика. Чрез договарянето и прилагането на споразумения ЕС носи ползи за своите държави-членки и повишава тяхната икономическа конкурентоспособност на световната сцена. Единната валута на ЕС – еврото – се нарежда сред най-стабилните валути в света, като по сила надминава щатския долар. С пазар, обхващащ приблизително половин милиард души, ЕС представлява изключително привлекателна възможност за компании от цял свят не само поради мащаба си, но и заради високото потребителско търсене и доходите в рамките на Съюза (Dhingra et al., 2017).

Отвъд икономическата си привлекателност, ЕС е ангажиран и със защитата на своята сигурност чрез прикрити протекционистки политики (механизми за контрол на качеството, насочени към удовлетвореността на европейските граждани), както и чрез тарифни и нетарифни бариери. Като единно икономическо пространство държавите-членки на ЕС формират митнически съюз и прилагат идентични вносни митнически тарифи – обстоятелство от съществено значение

за всяка държава, която се стреми да навлезе на пазара на ЕС или кандидатства за членство в Съюза (Repo et al., 2017).

В този контекст Грузия, като кандидат за членство в Европейския съюз, се утвърждава като пример за ефективни реформаторски усилия и последователно възприемане на ясно изразена европейска перспектива, насочена към присъединяване към ЕС. Географското положение на страната, съчетано със силния ѝ ангажимент към модернизация, съответства на строгите критерии, определени от Европейския съюз, и насърчава интегрирането ѝ в единната икономическа рамка. Ратифицирането на Споразумението за асоцииране с Европейския съюз представлява ключов момент в развитието на Грузия, отбелязвайки съществен преход от предишните форми на сътрудничество, който се изразява в замяната на Споразумението за партньорство и сътрудничество със Задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия (Kardava, 2018). Тази трансформационна промяна доведе до редица предимства, внимателно структурирани с цел засилване на икономическата интеграция на Грузия с Европейския съюз и улесняване на пътя на страната към пълноправно членство в Съюза.

Динамиката на отношенията между ЕС и Грузия: цялостен анализ от независимостта до Споразумението за асоцииране

Отношенията между Европейския съюз и Грузия започват през 1992 г., след като Грузия възстановява независимостта си след разпада на Съветския съюз. ЕС е сред първите международни институции, които оказват подкрепа на Грузия в нейния изпълнен с предизвикателства преходен период, като пример за това е създаването на делегация на Европейската комисия в Тбилиси през 1995 г. Подписването на Споразумението за асоцииране през юни 2014 г. бележи значителен повратен момент в отношенията между ЕС и Грузия. Това споразумение, заедно със Задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ), която обхваща, очертава път към политическа и икономическа интеграция, водеща към членство в ЕС, като по този начин насърчава по-дълбоко ниво на политическо и икономическо сътрудничество и приближава Грузия към Европа. Освен това ЕС и Грузия се договориха относно Програма за асоциация ЕС – Грузия, която очертава приоритетите за развитие при изпълнението на Споразумението за асоцииране (Emerson & Kovziridze, 2016). Тази програма има за цел да подпомогне Грузия да се възползва пълноценно от Споразумението за асоцииране, което започна първоначално да се прилага (особено по търговската му компонента) на 1 септември 2014 г. Преговорите за Споразумението за асоцииране, включително ЗВЗСТ, бяха официално стартирани от Катрин Аштън, Върховен представител на Европейския съюз по външните работи и политиката на сигурност и заместник-председател на Европейската комисия, в Батуми на 15 юли 2010

г. Споразумението за асоцииране беше първоначално одобрено на Срещата на върха на Източното партньорство във Вилнюс през ноември 2013 г., подписано в Брюксел на 27 юни 2014 г. и ратифицирано от грузинския парламент на 18 юли 2014 г. (Rommens, 2014).

Споразумението за асоцииране между Грузия и ЕС е продукт на Политиката на Европейския съюз за съседство, стартирана през 2004 г. с цел насърчаване на по-близки връзки между ЕС и съседните му държави, като се стимулират просперитет, стабилност и сигурност за всички участници. Тази политика улесни създаването на нови области на сътрудничество и е ключова за стремежа на Грузия към по-голямо съответствие с икономическите и социалните структури на Европа (Kemoklidze & Wolff, 2020).

В контекста на инициативата „Източно партньорство“, създадена през 2009 г., авторът подчертава издигането на сътрудничеството между ЕС и Грузия на ново равнище, обусловено от регионалните развития (Abuseridze et al., 2022). Инициативата „Източно партньорство“ има за цел да гарантира стабилност и сигурност, както и демокрация и просперитет по източните граници на ЕС чрез реализирането и прилагането на множество двустранни и многостранни проекти (Cadier, 2021). Освен Грузия, членове на тази платформа са Армения, Азербайджан, Беларус, Молдова и Украйна. Инициативата подчертава признанието на ЕС за значението на региона и привилегированите отношения, които предлага на включените в нея държави. През декември 2005 г. ЕС предоставя на Грузия статут по Общата система за преференции (ОСП). Този статут е удължен през 2008 г. и ще продължи да действа за преходен период от две години след влизането в сила на ЗВЗСТ. Статутът по Общата система за преференции предвижда освобождаване от митнически сборове за стоки, изнасяни от Грузия към Европейския съюз, както и едностранно намаляване на тарифите (Mangini, 2024).

Споразумението за асоцииране между Грузия и Европейския съюз носи както предизвикателства, така и възможности за страната. За да се присъедини към ЕС в кратък срок, държавата трябва изцяло да въведе стандартите на ЕС. Задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ) с Европейския съюз, за разлика от други споразумения за свободна търговия, подписани от Грузия, позволява либерализация на търговията със стоки и услуги (Lippert, 2024). Освен това ЗВЗСТ обхваща различни въпроси, свързани с търговията, като безопасност на храните, политика в областта на конкуренцията, защита на интелектуалната собственост и финансови услуги, и насърчава постепенното привеждане на грузинското търговско законодателство в съответствие с правото на ЕС.

Задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ) позволява на Грузия постепенно да възприеме три от четирите свободи на вътрешния пазар на ЕС: свободното движение на стоки, услуги и капитали. Четвъртата свобода – свободно движение на хора – се улеснява чрез либерализирането на визовия режим, което влезе в сила през 2016 г. Чрез въвеждането на ЗВЗСТ

стоки и услугите, произведени в Грузия и отговарящи на определени условия, получават достъп до най-големия пазар в света, включващ 27 държави и над 500 милиона потребители към настоящия момент. Свободното движение на стоки и услуги се очаква да засили износния потенциал на Грузия (Kawecka-Wyrzykowska, 2015), като направи страната по-привлекателна за инвеститорите, което от своя страна ще доведе до увеличаване на инвестиционните потоци и създаване на работни места. Освен това прилагането на ЗВЗСТ се очаква да стимулира създаването на нови предприятия и експортни продукти, да гарантира предоставянето на безопасни и висококачествени стоки за грузинските потребители и да насърчи развитието на държавната администрация в съответствие с най-добрите европейски практики. В крайна сметка тези процеси се очаква да окажат положително въздействие върху икономическия растеж и развитието на страната.

Значителният дял от износа на Грузия, насочен към Европейския съюз (през 2023 г. износът на стоки към пазарите на ЕС възлиза на 669 млн. щатски долара), подчертава стратегическото значение на задълбочаването на връзките с държавите-членки на ЕС. Този съществен търговски поток, представляващ приблизително 12% от общия износ на Грузия, доказва ключовата роля на пазара на ЕС за стимулиране на икономическия растеж на страната (Borchert et al., 2021). Макар тази стойност да може да изглежда относително скромна, приоритетът е, износът към държавите от ЕС да се увеличава и тази възходяща тенденция да се поддържа стабилна. Поддържането на тази положителна динамика е особено важно предвид строгите стандарти и изисквания, характерни за пазара на Европейския съюз. Тези стандарти не само изискват съответствие, но и предоставят силен стимул за грузинските предприемачи да внедряват иновации и да произвеждат стоки, отговарящи на тези критерии. Чрез привеждане в съответствие със строгите стандарти на ЕС грузинските предприятия могат ефективно да получат достъп до пазара на Съюза, като по този начин се насърчава развитието на високотехнологични производствени процеси и се укрепва експортният потенциал на страната (Abuseridze et al., 2022). Следователно инициативи като Задълбочената и всеобхватна зона за свободна търговия играят ключова роля за утвърждаването на позицията на Грузия на глобалния пазар и за насърчаването на икономическото ѝ развитие.

Търговия със стоки: Споразумение за свободна търговия между Грузия и ЕС

Задълбоченото и всеобхватно споразумение за свободна търговия между Грузия и Европейския съюз представлява всеобхватно търговско споразумение, което обхваща различни аспекти на търговията, включително либерализацията на

стоките и митническите тарифи. То е създадено с цел насърчаване на търговията между двете страни и създаване на по-благоприятна среда за бизнеса. Споразумението предвижда, че нито една от страните няма право да налага мита или такси с равностоен ефект върху изнасяните стоки. Това означава, че стоки с произход от Грузия и от ЕС могат да бъдат търгувани между двете страни, без да бъдат обект на митнически сборове или други подобни такси.

По отношение на вноса споразумението определя конкретни условия както за Грузия, така и за Европейския съюз:

Внос в Грузия (задължение) – с влизането в сила на споразумението Грузия е задължена да премахне митническите сборове върху стоки с произход от Европейския съюз. Това означава, че стоките, внасяни от ЕС в Грузия, няма да бъдат обект на никакви мита.

Внос в ЕС (полза) – с влизането в сила на споразумението ЕС премахва митническите сборове върху стоки с произход от Грузия, с изключение на чесъна. Вносът на чесън от Грузия подлежи на квотен режим, което означава, че само определено количество чесън може да бъде внесено в ЕС без заплащане на мито. Тази мярка има за цел да защити вътрешните производители на чесън в ЕС.

В допълнение към тези общи разпоредби споразумението включва и три ключови мерки за регулиране на търговията:

1. Входна цена – освобождаване от адвалорно мито: Тази мярка се прилага за 28 тарифни позиции. Ако фактурната цена на грузинските продукти, внасяни в ЕС, е по-ниска от определената фиксирана цена на ЕС, вносителят е длъжен да заплати разликата. Ако обаче цената е равна или по-висока от фиксираната, продуктите се освобождават от прилагането на този механизъм. Освен това адвалорните мита за грузинските продукти по тези 28 тарифни позиции се премахват в рамките на обичайния търговски режим (Langbein et al., 2024).

2. Механизъм за недопускане на заобикаляне: Тази мярка обхваща 277 тарифни позиции за селскостопански продукти и продукти от хранително-вкусовата промишленост. Ако вносът на продукт, подлежащ на този механизъм, достигне 70% от фиксираното количество в рамките на календарната година, ЕС уведомява Грузия за обема на вноса. Грузия може да предостави обоснования за евентуалното превишаване, например увеличен обем на производство, и при определени условия да изнася количества над установения лимит без заплащане на мита.

3. Тарифна квота: Тази мярка се прилага единствено за чесъна, с квота от 220 тона, т.е. през съответната календарна година безмитно може да бъде внасяно само това количество чесън с произход от Грузия.

Според автора тези мерки имат за цел да регулират търговията между Грузия и Европейския съюз, като насърчават лоялната конкуренция и защитават интересите на двете страни. Споразумението цели да създаде по-благоприятна среда за бизнеса чрез премахване на митата върху стоките, търгувани между

страните, както и чрез уреждане на потенциални търговски проблеми посредством специфични механизми за определени стоки.

Мерките за защита на търговията в икономическия ръст на Грузия

Мерките за защита на търговията са неразделен компонент на споразумението за Задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ), чиято ключова особеност е неговият регулаторен характер. Този регулаторен характер обхваща условията за прилагане на защитни, антидъмпингови и антисубсидийни мерки в търговията. Страните по споразумението се ръководят от съответните споразумения на Световната търговска организация (СТО) при прилагането на защитни мерки, особено в случаи на дъмпинг, прекомерен внос и субсидиран внос.

ЗВЗСТ и споразуменията на СТО предвиждат правото на страните да въвеждат защитни мерки в търговията при спазване на определени процедури и максимална прозрачност. Европейският съюз е известен с прилагането на защитни търговски мерки, особено по отношение на селскостопанските продукти, с цел защита на вътрешния пазар, гарантиране качеството на продуктите и подкрепа на своите земеделски производители. Този подход допринася за икономическия растеж и развитие на ЕС чрез насърчаване на вътрешното производство и намаляване на разходите на европейските износители, свързани с износа (Mishrif & Khanmm, 2024).

Според автора е важно да се разграничат функциите и характеристиките на СТО и ЗВЗСТ, тъй като те имат различен обхват и предназначение. ЗВЗСТ представлява двустранно споразумение между ЕС и държави извън ЕС, насочено към всеобхватна интеграция в различни сектори. За разлика от него, СТО е многостранна институция с по-широк обхват, регулираща световната търговия между своите държави-членки. Освен това ЗВЗСТ изисква по-дълбока интеграция чрез регулаторно сближаване и структурни реформи, докато СТО акцентира основно върху мерки за либерализация на търговията, без да изисква същото ниво на интеграция. Участието в ЗВЗСТ е доброволно и се основава на преговори между ЕС и отделни държави извън Съюза, докато СТО функционира на принципа на членството и обхваща болшинството от държавите в света. Наред с това ЗВЗСТ предвижда механизми за уреждане на спорове в рамките на самото споразумение, докато СТО разполага с добре установена система за разрешаване на търговски спорове между своите членове (Ноекman, 2017).

Авторът счита, че създаването на задълбочено и всеобхватно пространство за свободна търговия между Грузия и Европейския съюз носи многобройни ползи. От една страна, то привежда, търговската система на Грузия да се приведе

в съответствие с изискванията на пазара на ЕС, като насърчава прозрачна и стабилна бизнес среда, привличаща чуждестранни инвестиции и повишаваща инвестиционната привлекателност на страната. От друга страна, споразумението стимулира устойчивото развитие и рационалното използване на природните ресурси в Грузия, като същевременно създава нови предприятия, експортни продукти и работни места, допринасяйки за растежа на местното производство. То също така диверсифицира и разширява пазарите за износ на грузински продукти, намалява разходите, свързани с износа, гарантира безопасни и безвредни продукти за грузинските потребители и осигурява защита на правата върху интелектуалната собственост. Споразумението подпомага икономическия растеж на Грузия чрез премахване на митническите тарифи и техническите ограничения пред търговията, като увеличава експортния потенциал на грузинските продукти към държавите от ЕС. Положителната динамика на търговските отношения между ЕС и Грузия се проявява в ежегодното нарастване на износа от Грузия към Европейския съюз.

Заклучение

В обобщение на резултатите от изследването авторът заключава, че Европейският съюз е изиграл ключова роля в оформянето на пътя на Грузия към политическа и икономическа интеграция чрез ЗВЗСТ и Споразумението за асоцииране. Тези споразумения не само служат като механизми за насърчаване на икономическата либерализация, но и подчертават ангажимента на ЕС да подкрепя реформаторските процеси в Грузия. Чрез предоставянето на ясен път към по-тясно сближаване с европейските стандарти те символизират значителна стъпка в интегрирането на Грузия в по-широката европейска рамка.

ЗВЗСТ има особено съществен принос за либерализирането на търговията със стоки и услуги между Грузия и ЕС, което води до повишен експортен потенциал, нарастващи инвестиционни потоци и създаване на значителен брой работни места. Споразумението също така стимулира модернизацията на законодателната и институционалната среда в Грузия, като привежда практиките ѝ в съответствие с европейските стандарти. Реформите, осъществени в рамките на ЗВЗСТ, укрепиха държавната администрация, подобриха регулаторната среда и гарантираха наличието на безопасни и висококачествени продукти за грузинските потребители.

Освен това тези споразумения оказват трансформиращо въздействие върху управленските структури на Грузия. Чрез прилагане на най-добрите европейски практики страната успява да засили институционалния си капацитет, да насърчи прозрачността и да създаде по-конкурентоспособна икономическа среда.

Сближаването с търговските политики на ЕС диверсифицира грузинската икономика и увеличава нейната привлекателност за международните инвеститори, позиционирайки страната като надежден партньор в икономическото развитие на региона.

Авторът счита, че ЗВЗСТ е ключов елемент в икономическата трансформация на Грузия, който създава възможности за законодателен напредък, институционална модернизация и по-дълбока интеграция в европейската икономическа рамка. Отвъд икономическите ползи споразуменията имат и по-широко политическо значение, като затвърждават стремежа на Грузия към приобщаване към европейските ценности и модели на управление.

Според автора успешното прилагане на разпоредбите на ЗВЗСТ ще бъде от решаващо значение за поддържането на икономическото и институционалното развитие на страната. Продължаващата ангажираност с тези реформи не само ще позволи на Грузия да извлече максимални ползи от споразуменията, но и ще засили нейната устойчивост пред регионалните предизвикателства. Чрез ефективно използване на предоставените възможности Грузия може да осигури устойчив растеж, да развие демократичните си процеси и да укрепи позицията си като ключов фактор за регионалната стабилност и развитие.

В заключение, ангажираността на ЕС чрез ЗВЗСТ и Споразумението за асоцииране демонстрира споделена визия за просперираща и интегрирана Грузия. Тези споразумения подчертават трансформационния потенциал на задълбоченото сътрудничество и илюстрират значението на икономическата интеграция като средство за насърчаване на политическата стабилност, институционалната устойчивост и взаимния просперитет.

Използвани източници

- Abuseridze, G., & Agapova, O. (2022, October). The effect of sanctions against the background of the Russian occupation of Ukraine. In *Proceedings of the Conference on Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering - Synergetic Engineering* (pp. 475-481). Springer Nature Switzerland.
- Abuseridze, G., Paliani-Dittrich, I., Shalikashvili, M., Zahars, V. (2022). Challenges and economic adjustment policies in the EU. *Access to science, business, innovation in digital economy*, ACCESS Press, 3(2): 136-146. [https://doi.org/10.46656/access.2022.3.2\(4\)](https://doi.org/10.46656/access.2022.3.2(4))
- Abuseridze, G., Petrova, M., Zahars, V., & Tumalavicius, V. (2022). Transformation of Georgia's trade policy strategy: From frailty to sustainability. *Access Journal: Access to Science, Business, Innovation in the Digital Economy*, 3(1), 43-52. [https://doi.org/10.46656/access.2022.3.1\(4\)](https://doi.org/10.46656/access.2022.3.1(4))

- Beloeva, S., Venelinova, N., Petrova, M. (2025). Building competencies for managing virtual teams in local public administrations: challenges in the age of global digitalization. *Baltic Journal of Economic Studies*, 11(4), 252-259. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-4-252-259>
- Borchert, I., Conconi, P., Di Ubaldo, M., & Herghelegiu, C. (2021). The pursuit of non-trade policy objectives in EU trade policy. *World Trade Review*, 20(5), 623-647.
- Cadier, D. (2021). The geopoliticisation of the EU's Eastern Partnership. In *The European Union and its Eastern neighbourhood* (pp. 77-99). Routledge.
- Dhingra, S., Huang, H., Ottaviano, G. I. P., Pessoa, J. P., Sampson, T., & Van Reenen, J. (2017). The costs and benefits of leaving the EU: Trade effects. *Economic Policy*, 32(92), 651-705.
- Emerson, M., & Kovziridze, T. (2016). *Georgia and Europe: What, why and how?* Centre for European Policy Studies (CEPS).
- Hoekman, B. (2017). Deep and comprehensive free trade agreements. In *The Routledge handbook on the European neighbourhood policy* (pp. 371-380). Routledge.
- Hodson, D., Puetter, U., Peterson, J., & Saurugger, S. (Eds.). (2022). *The institutions of the European Union*. Oxford University Press.
- Kardava, E. (2018). *Reform of the labor law of Georgia in terms of the requirements of the European integration and association agreement* (Doctoral dissertation). Tbilisi State University.
- Kawecka-Wyrzykowska, E. (2015). The EU-Georgia Association Agreement: An instrument to support the development of Georgia or lip service? *Comparative Economic Research: Central and Eastern Europe*, 18(2), 77-97.
- Kemoklidze, N., & Wolff, S. (2020). Trade as a confidence-building measure in protracted conflicts: The cases of Georgia and Moldova compared. *Eurasian Geography and Economics*, 61(3), 305-332.
- Khussainova, Z., Kankulov, M., Petrova, M., Assanova, M., Zhartay, Z., Atabayeva, A., Bektleyeva, D. (2024). The Potential of Youth and Older People's Inclusion in the Sustainable Development of the Creative Economy. *Sustainability*, 16, 4095. <https://doi.org/10.3390/su16104095>
- Langbein, J., Cenusa, D., & Guruli, I. (2024). EU trade liberalisation, sectoral coalitions and development: Insights from Moldova and Georgia. *Journal of European Integration*, 46(2), 213-234.
- Lippert, B. (2024). *EU enlargement: Geopolitics meets integration policy* (SWP Comment No. 1/2024). Stiftung Wissenschaft und Politik.
- Mangini, M. D. (2024). How effective is trade conditionality? Economic coercion in the Generalized System of Preferences. *The Review of International Organizations*, 1-20.
- Mishrif, A., & Khan, A. (2024). Do free trade agreements facilitate FDI spillover effects on domestic firms? Empirical evidence from Oman. *Economies*, 12(6), Article 141.

- Repo, P., & Timonen, P. (2017). Regime market performance analysis: Informing European consumer policy. *Journal of Consumer Policy*, 40(1), 125-143.
- Rommens, T. (2014). The Eastern Partnership: Civil society in between the European and domestic level: The case of Georgia. *East European Politics*, 30(1), 54-70.
- Shonia, N., Mushkudiani, Z., Siradze, M. (2022). Pandemic era and its impact on the investment and business environment –Georgian case. Access to science, business, innovation in digital economy, ACCESS Press, 3(1): 7-15.
[https://doi.org/10.46656/access.2022.3.1\(1\)](https://doi.org/10.46656/access.2022.3.1(1))
- Tsinaridze, R., Rizhvadze, G. (2024). Renewable energies in the technological age and sustainable investment solutions for the "Smart future". *Access to science, business, innovation in the digital economy*, ACCESS Press, 5(3), 493-510,
[https://doi.org/10.46656/access.2024.5.3\(7\)](https://doi.org/10.46656/access.2024.5.3(7))
- Tsinaridze, R., Makharadze, N. (2023). The role of foreign direct investment in the national economy and correlation analysis. Access to science, business, innovation in digital economy, ACCESS Press, 4(1): 46-59.
[https://doi.org/10.46656/access.2023.4.1\(4\)](https://doi.org/10.46656/access.2023.4.1(4))